

Історичні, філософські, правові й кадрові проблеми фізичної культури та спорту

УДК 796.421(091):378.4(477.12)вну

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ СПОРТИВНОЇ ХОДЬБИ НА ФАКУЛЬТЕТІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я ВОЛИНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Володимир Ялович¹, Антон Ялович²

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, yalovuk.vt@ukr.net;

²Український гуманітарний університет, Буча, Україна

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВНУ – Волинський національний університет імені Лесі Українки.

ДЮСШ – Дитячо-юнацька спортивна школа.

ЗМІ – засоби масової інформації.

ЗТУ – заслужений тренер України.

МСМК – майстер спорту міжнародного класу.

МСУМК – майстер спорту України міжнародного класу.

МСУ – майстер спорту України.

КМСУ – кандидат у майстри спорту України.

КЧС – командний чемпіонати світу.

ККС – командний кубок світу.

КЧЄ – командний чемпіонат Європи.

ККЄ – командний Кубок Європи.

ПСМ – підвищення спортивної майстерності.

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік.

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2024-02-03-08>

Анотації

Актуальність. На факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки протягом десятиліть спортивна ходьба посідає одне з провідних освітніх компонентів легкої атлетики. Розвиток спортивної ходьби на факультеті відіграв значну роль у прославленні славетного ВНЗ Волині на міжнародних змаганнях різного гатунку. Розвиток спортивної ходьби на факультеті й результати виступів студентів висвітлюються лише частково в ЗМІ, а з роками вони стають забуті.

Мета дослідження – проаналізувати історичний розвиток спортивної ходьби на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки. **Методи дослідження** – історико-педагогічний аналіз архівних документів, звіти спортивних організацій («Буревісник», «Спартак», «Динамо», «Колос»), спортклуб ВНУ, ШВСМ, спортивного управління Волинської обласної держадміністрації, опитування викладачів ВНУ, тренерів і керівників спортивних товариств, ДЮСШ, інформаційних ресурсів мережі «Інтернет». **Результати дослідження.** Аналіз архівних документів ВНУ, опитування викладачів та випускників ВНЗ, тренерів товариств, які продовжують готувати скороходів, сприяло розкриттю особливостей зародження й розвитку спортивної ходьби на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я. Створення в 1969 р. факультету фізичного виховання в Луцькому державному педагогічному інституті імені Лесі Українки сприяло розвитку спортивної ходьби. За роки діяльності факультету підготовлено 28 МСУ, 15 МСУМК, понад 100 КМСУ та п'ять учасників Олімпійських ігор. Студентами факультету за цей період здобуто на Всесвітніх

літніх універсиадах, кубках і чемпіонатах Європи й світу 12 золотих, дев'ять срібних і 10 бронзових нагород. **Висновки.** Проведений історичний аналіз розвитку спортивної ходьби на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я сприяв виявленню певних досягнень студентів ВНУ за період діяльності.

Ключові слова: спортивна ходьба, студенти, факультет фізичної культури, спорту та здоров'я, підвищення спортивної майстерності, показники досягнень спортсменів.

Volodymyr Yalovyk, Anton Yalovyk. The Historical Review of the Establishment and Development of Race Walking at the Faculty of Physical Culture, Sports and Health of Lesya Ukrainka Volyn National University.

Topicality. Race walking has been one of the leading educational components of athletics at the Faculty of Physical Culture, Sports and Health of Lesya Ukrainka Volyn National University for decades. The development of race walking at the Faculty has played a significant role in the glorification of the famous Volyn University at international competitions of various kinds. The development of race walking at the Faculty and the results of students' performances are only partially covered in the media, and they become forgotten over the years. The **Aim** of the study is to analyze the historical development of race walking at the Faculty of Physical Culture, Sports and Health at Lesya Ukrainka Volyn National University. **Research Methods.** Historical and pedagogical analysis of archival documents, reports of sports organisations (Burevisnyk, Spartak, Dynamo, Kolos), sports club of the Faculty, School of Sports and Physical Education, sports department of Volyn Regional State Administration, survey of teachers of the Faculty, coaches and heads of sports clubs, children and youth sports schools, information resources of the Internet. **Results of the Study.** The analysis of archival documents of the university, interviews with teachers and the university graduates, coaches of societies that continue to train speed walkers helped to reveal the peculiarities of the origin and development of race walking at the Faculty of Physical Culture, Sports and Health. The establishment of the Faculty of Physical Education at Lesya Ukrainka Lutsk State Pedagogical Institute in 1969 contributed to the development of race walking. Over the years, the faculty has trained 28 MSU, 15 MSUMC, more than 100 KMU and 5 Olympic Games participants. During this period, the students of the Faculty won 12 gold, 9 silver and 10 bronze medals at the World Summer University Games, European and World Cups and Championships. **Conclusions.** The historical analysis of the development of race walking at the Faculty of Physical Culture, Sports and Health helped to identify certain achievements of the University students over the period of its activity.

Key words: race walking, students, faculty of physical culture, sports and health, improvement of sportsmanship, indicators of athletes' achievements.

Вступ. Після закінчення Другої світової війни, яка увінчалася перемогою над фашизмом, розпочалася відбудова інфраструктури на Волині. Окрім відбудови житлових будинків, підприємств, незначну увагу приділяли й спортивним об'єктам. Серед таких споруд був також Луцький міський стадіон, який побудувала польська влада в 1933 р. Стадіон мав назву імені польського маршала Юзефа Пілсудського. У жовтні 1933 р. в м. Луцьку проведено чемпіонат Польщі зі спортивної ходьби на 50 км, а переможцем став Луціан Грайда з результатом 5:29:27,0. На стадіоні проводили змагання з футболу та легкої атлетики.

У 1949 р. в місті Луцьку на стадіоні відбулися змагання з легкої атлетики. Спортивну ходьбу вирішили провести в міському сквері (нині парк імені Лесі Українки), покриття на стадіоні не давало змоги технічно виконувати цю рухову вправу. На перших змаганнях зі спортивної ходьби була дистанція 10 км. Переможцем у ходьбі на 10 км стає Лісінській Юрій із часом 53 хв 11 с.

Історія розвитку спортивної ходьби набула нового значення наприкінці 60-х років минулого століття з відкриттям факультету фізичного виховання на базі Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки. У 1969 р. відбувся перший набір абітурієнтів. Студентами першого курсу стали 50 абітурієнтів. Більшість першокурсників була з Волинської області, 25 студентів становили демобілізовані солдати із лав Радянської армії. Першим деканом факультету фізичного виховання став Ю. Ю. Лісінський. Він почав тренувати студентів, які займалися спортивною ходьбою.

Отже, основним осередком розвитку спортивної ходьби на Волині був факультет фізичного виховання Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки.

Через десятки років спортивна ходьба на факультеті посідає провідне місце серед видів спорту, що культивуються. Студенти факультету досягають значних успіхів на чемпіонатах і кубках України, Європи, світу й стають учасниками Олімпійських ігор. Дослідження розвитку спортивної ходьби на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я є актуальними.

Мета дослідження – проаналізувати історичний розвиток спортивної ходьби на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Методи дослідження – історико-педагогічний аналіз архівних документів, звіти спортивних організацій («Буревісник», «Спартак», «Динамо», «Колос»), спортклуб ВНУ, ШВСМ, спортивного управління Волинської обласної держадміністрації, опитування тренерів і керівників спортивних товариств, ДЮСШ, інформаційних ресурсів мережі «Інтернет».

Результати дослідження. Із відкриттям факультету починає розвиватися спортивна ходьба. Одним зі спортсменів, які займалися спортивною ходьбою, був Володимир Довганюк. Він виконав норматив кандидата в майстри спорту, неодноразово ставав переможцем і призером юнацьких та юніорських чемпіонатів України. У 1973 р. в Сумах відбулися змагання на призи олімпійського чемпіона, заслуженого майстра спорту В. Голубничого. Приємним сюрпризом був виступ студента Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки Володимира Довганюка, який першим серед юніорів закінчив 10-кілометрову дистанцію.

На деякий час спортивна ходьба на факультеті фізичного виховання припинила розвиватися. У 1974 р. на факультет запрошують працювати Юрія Ярошенка, який особисто займався бігом на середні й довгі дистанції. Він відновив тренувальні заняття зі спортивною ходьби в групі підвищення спортивної майстерності. Це сприяло зростанню кількості студентів, які займалися спортивною ходьбою. Незабаром з'явилися й перші результати.

Таблиця 1

Підготовка спортсменів високої кваліфікації на факультеті

№ з/п	Прізвище, ім'я	Строки навчання, тренування	Рік отримання звання		Тренери
			МСУ	МСУМК	
1	2	3	4	5	6
1	Яловик Володимир	1977–1981	1980		Ярошенко Ю. Я
2	Бугайчук Володимир	1976–1980	1980		Ярошенко Ю. Я.
3	Сагайдак Микола	1980–1984, 1986	1984		Яловик В. Т., Лісінський Ю. Ю.
4	Причина Богдан	1982–1986	1984		Лісінський Ю. Ю., Яловик В. Т.
5	Калитка Микола	1982–1986, 1999	1986	1991	Карп'юк Р. П., Яловик В. Т.
6	Крот Анатолій	1983–1989, 1998	1989		Карп'юк Р. П., Яловик В. Т.
7	Дручик Володимир	1987–1991	1987		Карп'юк Р. П.,
8	Пастерук Ігор	1990–1995, 1986–1999	1987	1990	Карп'юк Р. П., Яловик В. Т.
9	Пастерук Марина	1992–1999	1997		Яловик В. Т., Пастерук І. І.
10	Калитка Світлана	1987–1991, 1993–1996	1992	1995	Калитка М. Ф., Яловик В. Т.
11	Мізернюк Леонід	1992–1997	1997		Дручик В. Д., Яловик В. Т.
12	Лук'янчук Ольга	1994–1999	1996	2000	Борисюк С. Ю., Яловик В. Т.
13	Савчук Валентина	1994–1999, 2000	1994	1996	Борисюк С. Ю., Яловик В. Т.
14	Луцик Іван	1997–2002, 2005	2001		Яловик В. Т.
15	Прокопук Надія	1998–2008	2001	2006	Калитка М. Ф., Яловик В. Т.
16	Суц Степан	1998–2003	2003		Яловик В. Т.
17	Процик Ольга	2003–2008	2007		Борисюк В. І.
18	Сахарук Ігор	2007–2014	2009	2012	Яловик В. Т.
19	Банзерук Іван	2007–2012	2010	2012	Яловик В. Т.
20	Вітовщик Василина	2008–2013	2011	2018	Калитка М. Ф.
21	Мирончук Валентина	2012–2017	2012	2019	Яловик В. Т., Яловик А. В.
22	Філюк Марія	2013–2018	2014	2020	Яловик В. Т., Борисюк В. І.

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6
23	Собчук Дмитро	2013–2018	2015	2019	Яловик В. Т., Яловик А. В.
24	Мізернюк Олена	2014–2019	2015	2019	Яловик В. Т., Яловик А. В.
25	Сусик Сергій	2014–2019	2017		Яловик В. Т., Яловик А. В.
26	Шумік Віктор	2016–2021	2017	2019	Яловик В. Т., Яловик А. В.
27	Марчук Андрій	2016–2021	2018	2021	Яловик В. Т., Яловик А. В.
28	Шоломіцька Валерія	2021	2021		Борисюк О. С.

Двоє спортсменів-студентів факультету вперше на Волині виконали нормативи майстрів спорту – це Яловик Володимир і Бугайчук Володимир (табл. 1).

У подальшому з приходом на роботу на факультет Яловика Володимира спортивна ходьба набуває популярності серед студентів. Студенти досягають успіхів на змаганнях різних рангів. Як свідчать результати табл. 1, із 1980 р. в колишньому педагогічному інституті, а нині – Волинському національному університеті імені Лесі Українки, підготовлено 28 майстрів спорту України, 15 майстрів спорту України міжнародного класу. Підготовку студентів здійснювали такі викладачі, як Ю. Ярошенко, Ю. Лісинський, В. Яловик, А. Яловик і тренери, випускники університету різних років, як-от: С. Борисюк, В. Борисюк, Р. Карп'юк, В. Дручик, М. Калитка, І. Пастерук, О. Борисюк.

Із розпадом СРСР і становленням незалежної України спортсмени нашої держави змогли брати участь у міжнародних змаганнях різних рангів, а на честь переможців стали піднімати прапор і грати Гімн нашої країни.

Серед студентів проводяться Всеукраїнські й Всесвітні літні та зимові універсиади. Студенти Волинського ВНЗ також брали участь у Всесвітніх літніх універсиадах із легкої атлетики. Як свідчать результати табл. 2, здобувачі освіти факультету фізичної культури, спорту та здоров'я, які займаються спортивною ходьбою, досягли значних успіхів на цих змаганнях. Так, зокрема, Банзерук Іван став переможцем у 2015 р. й бронзовим призером у 2017-му. Мирончук Валентина також двічі брала участь і виборола золоту й срібну нагороди.

Таблиця 2

Переможці та призери Всесвітньої літньої універсиади з легкої атлетики

№ з/п	Прізвище, ім'я	Звання	Рік	Місце проведення	Медалі		
					золоті	срібні	бронзові
1	Банзерук Іван	МСУМК	2015, 2017	Кванджу, Тайбей	1		1
2	Мирончук Валентина	МСУМК	2017, 2019	Тайбей, Рим	1	1	
3	Собчук Олена	МСУМК	2019	Рим		1	
4	Філюк Марія	МСУМК	2019	Рим		1	
Усього					2	3	1

За період виступів на таких змаганнях спортсмени завоювали дві золоті, три срібних та одну бронзову нагороди. Підготовку спортсменів здійснював ЗТУ В. Яловик.

Починаючи з 2001 р., студенти факультету фізичної культури, спорту та здоров'я успішно виступають на міжнародних змаганнях і досягають значних успіхів. Аналіз результатів табл. 3 виступів студентів факультету свідчать, що вони досягли значних успіхів на чемпіонатах і кубках світу та Європи з легкої атлетики.

Студентами факультету за роки незалежної України на міжнародних змаганнях різного гатунку завойовано 25 медалей, а саме: на КЧС – три нагороди, ККС – дві, КЧС – чотири, ККС – 16 медалей. Найбільшого успіху серед спортсменів досяг Банзерук Іван, який виборов 10 нагород.

Виступи студентів ВНУ на міжнародних змаганнях різного рангу зі спортивної ходьби

№ з/п	Прізвище, ім'я	КЧС			ККС			КЧС			ККС		
		зайняті місця			зайняті місця			зайняті місця			зайняті місця		
		I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
1	Банзерук Іван		2		1						3	2	2
2	Сахарук Ігор				1							1	
3	Мирончук Валентина									1	1		
4	Вітовщик Василина			1						1			
5	Собчук Олена								1		1		
6	Собчук Дмитро										1		
7	Шумік Віктор												2
8	Луцик Іван										1		1
9	Боровська Надія										1		
10	Савчук Валентина									1			
Усього			2	1	2				1	3	8	3	5

Дискусія. Проведене дослідження дає можливість підтвердити, що спортивна ходьба на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я в роки незалежності нашої держави досягла найбільших результатів. Історія розвитку спортивної ходьби на факультеті частково висвітлюється в ЗМІ. Зокрема, подаються матеріали про виступи студентів на змаганнях. Результати наших досліджень доповнюють матеріали про становлення й розвиток на факультеті спортивної ходьби й досягнення студентів на змаганнях різного гатунку.

Уперше обґрунтовано розвиток спортивної ходьби на факультеті за період 1947–2023 рр. Вона характеризується підготовкою спортсменів під час навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Підтверджено, що поєднання навчання й тренування з побудовою тренувальних програм сприяє розвитку спортивної ходьби на факультеті та досягненню високих результатів студентами на змаганнях різного рангу.

Висновки та перспективи подальших дослідження. Здійснений історико-педагогічний аналіз розвитку спортивної ходьби на факультеті фізичної культури, спорту та здоров'я дав змогу виокремити певні досягнення студентів.

Основним осередком розвитку спортивної ходьби вищої спортивної майстерності в Україні є ВНУ ім. Лесі Українки. Отже, факультет фізичної культури, спорту та здоров'я відіграє важливу роль у житті студентів, сприяє зростанню спортивної майстерності в групах ПСМ, а також дає можливість прославити Україну на міжнародних змаганнях різного гатунку.

Уперше студенти факультету здобули нагороди різного гатунку на Всесвітніх універсиадах із легкої атлетики.

Джерела та література

1. Звіти за 2002–2018 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Спартак». *Фізкультурно-спортивне товариство «Спартак»*. Луцьк, 2018.
2. Звіти за 1995–2005. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2005.
3. Ялович В., Ялович А., Банзерук К. Історичні аспекти становлення й розвитку Волинської обласної школи вищої спортивної майстерності. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: Фізичне виховання і спорт*. Луцьк, 2016. Вип. 22. С. 23–27.
4. Ялович В., Ялович А., Шумік В. Діяльність Волинської обласної школи вищої спортивної майстерності в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. Луцьк, 2020. № 4(52). С. 12–17. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-04-12-17>
5. Ялович В., Мирончук В. Аспекти розвитку спортивної ходьби на Волині. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*: XI міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів та студентів. Луцьк, 2017. С. 1054–1056.

References

1. 2002–2018. Spartak Society of Sport and Physical Training Report. *Spartak Society of Sport and Physical Training*. Lutsk (in Ukrainian).
2. 1995–2005. Spartak Society of Sport and Physical Training Report. *Spartak Society of Sport and Physical Training*. Lutsk (in Ukrainian).
3. Yalovyk, V., Yalovyk, A., & Banzeruk, K. (2016). Historical Aspects of the Formation and Development of the Volyn Regional School of Higher Sportsmanship. *Youth scientific bulletin of Lesya Ukrainka East European National University. Physical education and sports*, 22, 23–27 (in Ukrainian).
4. Yalovyk V., Yalovyk A., & Shumik V. (2020). Activities of the Volyn Regional School of Higher Sportsmanship in Ukraine. *Physical Education, Sports and Health Culture in Modern Society*, 4 (52), 12–17. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-04-12-17> (in Ukrainian).
5. Yalovyk, V. T., & Myronchuk, V. O. (2017). Aspects of the Development of Sports Walking in Volyn. *Young Science of Volyn: Priorities and Prospects for Research* : XI International Scientific and Practical Conference of Postgraduate Students and Students. Lutsk, 1054–1056 (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 29.04.2024 р.